

TARIMSAL ÜRETİMDE TEKAFÜL SİGORTACILIĞI VE BİR MODEL ÖNERİSİ

TEKAFUL INSURANCE AND A MODEL PROPOSAL IN AGRICULTURAL PRODUCTION

Sabri Burak ARZOVA*

Bertaç Şakir ŞAHİN**

Öz

Hayatın her alanında hane halkı ve işletmeleri belirsizliklere karşı koruyan sigortacılık, para ve sermaye piyasalarının ihtiyaç duyduğu güveni tesis etmektedir. Ticari hayatta farklı alanlarda kullanılan sigortacılık faaliyetlerine tarımsal üretimde meydana gelebilecek riskler için de başvurulmaktadır. Tarımsal üretimin iklim, ekoloji gibi dışsal faktörlerden etkilenmesi ve üretime canlı varlıkların konu olması tarımsal üretimi risklere açık hale getirmektedir. Ayrıca üreticinin önemli bir kısmının aile işletmeleri ile küçük ve orta büyüklükteki işletmelerden oluşması tarımsal üretimde meydana gelebilecek risklerin finansal etkisini arttırmaktadır. Bu durum tarımsal üretimde sigortacılık faaliyetlerini önemli kılmaktadır. Tekafül sigortacılığı, geleneksel sigortacılık faaliyetlerinden faiz unsurunun çıkarılarak dayanışmanın ön plana çıktığı sigortacılık faaliyetleridir. Tarımsal üretimin taşıdığı riskler ve tarım faaliyetlerinin imece karakterine uyumu sebepleriyle tekafül sigortacılığının tarımsal üretimde uygulanması önemlidir. Çalışmada tekafül sigortacılığı kavramı dini, hukuki ve finansman boyutlarıyla tanıtarak bu sözleşmelerin tarımsal üretime uygunluğu incelenmiştir. Ayrıca TARSİM modeline uygun bir tekafül sigortacılığı modeli oluşturmak amaçlanmıştır. Literatür taraması ve dünya uygulamaları, tekafül sigortacılığı sisteminin sahip olduğu, katılımcılar arasındaki dayanışmaya dayalı süreçleri ile tarımsal üretime uygun bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır. Üstelik tekafül yöntemi ile tarımsal üretimde kullanılacak faizsiz finansman araçlarının yaratacağı bazı risklerin de önüne geçilebilir. Ayrıca çalışmada tarımsal üretimde tekafül sigortacılığı uygulaması için TARSİM esas alınarak bir model önerisi gerçekleştirilmiştir.

* Marmara Üniversitesi, İşletme Bölümü, E-mail:burakarzova@marmara.edu.tr

** Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü, E-mail: bertacsa@yildiz.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Faizsiz Finansman, Tekafül, Tarım Sigortacılığı

JEL Kodları: G20, G21, G23, Q00

Abstract

Insurance activities establish the confidence needed by money and capital markets. One of the areas where insurance used is agricultural production. The agricultural production is exposed to risks since it is about living assets and is affected by external factors such as climate and ecology. Moreover, the fact that a significant part of the agricultural producers is composed of low capital enterprises increases the financial impact of the risks about agricultural production. This situation makes insurance activities important in agricultural production. Takaful insurance is the insurance activities in which solidarity is emphasized by removing the interest element from traditional insurance activities. Due to the risks of agricultural production and the character of agricultural activities, it is important to apply the takaful insurance in agricultural production. In this study, the concept of takaful insurance is introduced and its suitability for agricultural production is examined from religious, legal and financial dimensions. We also aim to create an takaful insurance model similar to TARSIM. The literature review and world practices reveal that the takaful insurance system is a suitable method for agricultural production with its solidarity-based processes. Moreover, some risks related to interest-free financing instruments that can be used in agricultural production can be prevented with takaful insurance.

Keywords: Interest Free Financing, Takaful, Agricultural Insurance

JEL Codes: G20, G21, G23, Q00

1. GİRİŞ

İnsanlık her dönem o dönemin şartlarına göre çeşitli risklerle karşı karşıya kalmıştır. Riskler dönemlere göre değişse de insanoğlunun bu risklerden canlarını ve mallarını koruma çabası her dönem artarak devam etmiş ve tahminen milattan önce 4.500’lü yıllarda Mısır’da sigortacılık faaliyetleri ortaya çıkmıştır (Aslan, 2015, s.95). “*Bir şeyin veya bir kimsenin herhangi bir yönden ileride karşılaşılabileceği zararı gidermek için önceden ödenen prim karşılığında bu işle uğraşan kuruluşla yapılan iki taraflı bağlantı sözleşmesi*” (Türk Dil Kurumu) olarak tanımlanabilecek sigortacılık faaliyetlerinin önemi ticari faaliyetlerin hacminin genişlemesi ve yaşanan afetlerle birlikte artmıştır. Dünyada yaşanan küreselleşme hareketlerinin bir sonucu olarak piyasaların hayati bağlarla birbirlerine bağlanması, ticari hayatın profesyonelleşmesi ve gerçekleşen büyük ekonomik krizlerle yaşanan belirsizlikler sigortacılığın önemini arttırmıştır (Özüdoğru, 2017, s.39). İslami bankalar ile kurumsal kimlik kazanan faizsiz finansman sistemi, altyapısını dini kaynaklardan almıştır. Bu sebeple İslami finansman olarak da adlandırılan faizsiz finansman sistemi, birçok finansman yönteminde olduğu gibi sigortacılık faaliyetlerini de dini açıdan sorgulamış ve geleneksel sigortacılık faaliyetlerinin İslam dininin ilkeleriyle uyumlaştırılması sonucunda tekafül sigortacılığı sistemi ortaya

çıkmiştir. Böylece geleneksel sigortacılık faaliyetleri İslam'ın emir ve yasaklarına uygun bir niteliğe kavuşturulmuştur (Yıldırım, 2014, s.50).

Türk hukuk sisteminde 20.09.2017 tarihli 30186 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile "katılım sigortacılığı" olarak isimlendirilen tekafül sigortacılığı, sigortacılık faaliyetlerinde dayanışmayı ilke edinmiş ve bu faaliyetlerden faiz unsurunu çıkarmıştır (Wahab, Lewis & Hassan, 2007, s.374). Tekafül sigortacılığı yönteminin uygulanacağı alanlardan biri de tarımsal üretimdir. Üretimin asli unsurunun canlı varlıklar olması, iklim ve doğal kaynaklardan doğrudan etkilenmesi ve üreticinin sosyoekonomik yapısı gibi sebepler tarımsal üretimi diğer üretim faaliyetlerinden ayırmış ve tarımın finansmanında farklı bir yöntem izlenmesini zorunlu kılmıştır. Tekafül sigortacılığı, yöntemi ve felsefesi itibariyle tarımsal üretime ve tarım kooperatiflerine uygun bir yöntem olması sebebiyle tarımsal faaliyetlerde etkin bir şekilde kullanılabilir.

Tekafül sigortacılığının tüm yönleriyle tanıtılması ve tarımsal üretimde uygulanabilecek bir tekafül modelinin oluşturulması, tekafül sigortacılığına akademik bir bakış açısı getirirken tarımsal üretimde verimliliğe ve üreticinin finansal açıdan korunmasına katkı sağlayacaktır.

Bu amaçlarla çalışmada öncelikle tekafül sigortacılığı kavramına, literatür ve faizsiz finansman kuruluşlarının tanımlamaları ışığında değinildi. Ayrıca tekafül sigortacılığı kavramı İslami yönden incelenerek Kur'an-ı kerim ve erken İslamiyet dönemi uygulamaları ile tekafül sigortacılığı faaliyetlerinin dini gerekçeleri ortaya kondu.

Kavramsal açıklamaların ardından tekafül sigortacılığının dünya uygulamalarına ilişkin veriler paylaşıldı ve tekafül sigortacılığı, konusuna göre aile tekafülü ile genel tekafül ve sözleşme türüne göre mudarebe, vekalet ve karma tekafül olarak sınıflandırıldı. Bu yöntemlere ilişkin tanımlamaların ardından tekafül sigortacılığı sözleşmelerinin farklılıkları ortaya kondu.

Tekafül sigortacılığı türlerinin tanıtılmasının ardından konu Türkiye özelinde incelendi. Türkiye'de tekafül sigortacılığının geçmişi ve Türkiye uygulamalarına ilişkin güncel verilerin ortaya konmasının ardından Türkiye'de tekafül sigortacılığı sözleşmelerinin hukuki boyutu Resmi Gazete' de 20.09.2017 tarihinde yayımlanan "Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" ile gerçekleştirilen düzenlemeler ışığında incelendi.

Tekafül sigortacılığı dünya ve Türkiye uygulamaları ile tanıtıldıktan sonra tekafül sigortacılığı ile geleneksel sigortacılığın farklarına yer verildi. Tekafül sigortacılığı ile geleneksel sigortacılığın farkları incelerken gerek tekafülün sahip olduğu süreçler gerekse çalışmanın konusu olan tarımsal üretim gereği kooperatif sigortacılığına da yer verildi.

Çalışmanın son bölümünde tekafül sigortacılığının tarımsal üretimde uygulanabilirliği incelendi. Bu amaçla, Türkiye'de devlet destekli tarım sigortalarını uygulamakla görevli olan

TARSİM hukuki ve idari yönleriyle tanıtıldı ve TARSİM'in tarım sigortacılığına ilişkin süreçlerine yer verildi. TARSİM'e ilişkin gerçekleştirilen bilgilendirmenin ardından tekafül sigortacılığının uygulamaları itibarıyla TARSİM modeline uygunluğu ortaya konarak "tarımsal genel tekafül havuzu" isimli bir model oluşturuldu.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Tekafül sigortacılığı literatürde farklı boyutlarıyla incelenmiştir. Aziz, Aziz, Aris ve Aziz (2015) çeltik çiftçileri üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada algılanan davranış kontrolü ve algılanan riskin üreticilerin tarımsal tekafüle katılmaları konusunda en etkili faktörler olduğunu ortaya koymuştur. Ismail, Othman, Yousop, Din, Bakar, Noh ve Shafi (2013) Malezya'da aralarında tarım üreticilerinin de yer aldığı mikro girişimciler üzerinde yaptıkları çalışmada mikro girişimcilerin tekafül hakkındaki bilgi eksikliği sebebiyle yeterli farkındalığa ve güvene sahip olmadıklarını ortaya koymuştur.

Tanrıöven ve Gürbüz'er'e göre (2015) tekafül sigortacılığı mikrofinans faaliyetlerinde etkin bir şekilde kullanılabilir.

Al-Amri (2015), Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi'ne üye ülkelerdeki tekafül sigortası şirketlerinin durumunu veri zarflama analizi ile incelemiştir. Çalışma sonucunda incelenen şirketlerin yüksek verimlilikle çalıştıkları sonucuna varmıştır. Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri incelenen ülkeler arasında en verimli tekafül sigortacılığı gerçekleştirilen ülkelerdir.

Aslan ve Durmuş (2015), tekafül sözleşmeleri konusundaki farkındalığı ortaya koyabilmek adına üç adet tekafül sigortası yöneticisi üzerinde anket gerçekleştirmiştir.

Hidayat ve Abdulla (2015), Bahreyn'de 2006-2011 yılları arasında geleneksel sigortacılıkla faaliyet gösteren işletmeler ile tekafül sigorta şirketlerini karşılaştırmıştır. Analiz sonucunda 2006-2011 yılları arasındaki periyotta geleneksel sigorta şirketlerinin tekafül sigorta şirketlerinden daha başarılı bir performans ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Saad (2012), 2007-2009 yılları arasında Malezya'daki tekafül sigortası şirketleriyle, geleneksel sigortacılıkla uğraşan şirketleri karşılaştırmıştır. Veri zarflama analizi sonucunda Malezya'da bahsedilen periyotta geleneksel sigorta şirketlerinin tekafül sigortası şirketlerinden daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ünlü (2018), Tekafül sigortacılığı uygulamalarında sigortalılara ödenen prim iadesini Gelir Vergisi Kanunu açısından incelemiştir.

Al-Amri ve Hossain (2015), tekafül sigortacılığına ilişkin akademik literatürü incelemiş ve genel olarak literatürde tekafül sigortacılığıyla ilgili olumlu görüşlerin bulunduğunu belirtmiştir.

Yakob, Yusop, Radam ve Ismail (2015), Malezya'daki aile tekafülü işletmelerinin yatırım yönetimi başarısı üzerindeki faktörleri tobit modeliyle incelemiştir. Bir olay ya da olguları etkileyen faktörlerin incelendiği ve analize ilişkin bağımlı değişkenin gözlem değerlerinin eksik ya da belirli aralıklarda elde edildiği modellere uygulanan tobit modeli sonucunda yatırım bağlantılı ürünler ile operatörlük sisteminin tekafül şirketlerinin yatırım yönetimi üzerinde olumlu etkide bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. TEKAFÜL SİGORTACILIĞININ DİNİ GEREKÇELERİ

İslam'da yaratıcının, yarattıklarına ve evrenin işleyişine ilişkin planı ve bu planın işleyişi kader ve kaza kavramları ile ifade edilmektedir (Yavuz, 2001, s.58). İnananlar Tevbe suresi 51. ayette geçen "De ki: "Allah bize ne yazmışsa başımıza ancak o gelir, O bizim mevlâmızdır" müminler yalnız Allah'a güvenip dayansınlar" ifadesinde olduğu gibi kadere iman ederler. Bu ayetteki "müminler yalnız Allah'a güvenip dayansınlar" ifadesi Muhammed Hamdi Yazır tarafından işlerin değil bu işlerin sonucunun Allah'a bırakılması olarak tefsir edilmiştir. Yani kişi elinden geleni yapıp sonra sonucun Allah'tan geldiğine razı olmalıdır (Yılmaz, 2006, ss.157-158; Yazır, 1971, ss.2566-2567). Dolayısıyla İslam'daki kader inancı tedbirli olma ve risklere karşı korunma konusunda herhangi bir engel teşkil etmemektedir. Tam aksine Kur'an-ı Kerim'de Nisa, Yusuf ve R'ad surelerinde inananların tedbirli olması hakkında ifadeler mevcuttur. İslam'da risklere karşı tedbirli olmanın uygulamadaki karşılığı akile sisteminde görülmektedir. İslam peygamberi Hz. Muhammed (S.A.V) döneminde kişilerin kastı dışında gerçekleşen ve tazminat gerektiren durumlarda bu kişileri koruyan sistem akile sistemidir. Kasıt dışı tazminat gerektiren durumlarda ortaya çıkan tazminat, sisteme üye kişilerce paylaşılmaktaydı. Akile sistemi tekafül sigortacılığının dayanak noktalarından biri olmuştur (Öner, 2018, s.76). Tekafül sigortacılığı yönteminin İslam dininde yasaklanan faiz uygulamasını faaliyetlerinden çıkarması ve erken İslamiyet döneminde uygulanan akile sistemi ile tekafül sigortacılığı arasındaki benzerlikler tekafül sigortacılığının dinen meşruiyeti anlamında kaynak olarak gösterilebilir. Tekafül sigortacılığı sisteminde katılımcılar tarafından ödenen katılım paylarının sahipliğinin yine bu katılımcılara ait oluşu ve ödenen katkı payları ile biriken fonlarla tekafül sigortası sözleşmesi sahiplerinin zararlarının karşılanması, bu sözleşmelerin İslam dininin yardımlaşma ve dayanışma ruhuna uygunluğunun kanıtlarından biridir. Oluşturulan fonun piyasa koşullarına uygun bir şekilde tekafül sigortası şirketi tarafından idare edilmesi ise tekafül sigortacılığı sisteminin işletme bilimine uygun, profesyonel bir bakış açısıyla oluşturulduğunun göstergesidir.

4. TEKAFÜL SİGORTACILIĞI UYGULAMASI

Faizsiz finansman sisteminin önemli bir unsuru olan tekafül sigortacılığı literatürde, geleneksel sigortaya alternatif olan, işbirliği ve dayanışma unsurlarının ön plana çıktığı İslami

sigortacılık olarak nitelendirilmiştir. (Hussain, Pasha, 2011, s.24). Faizsiz finansman faaliyetlerinin standartlaştırılıp dünya genelinde etkin bir şekilde uygulanması için çalışan İslami Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (AAOIFI), merkez bankaları da dahil olmak üzere, uluslararası birçok üyenin katkılarıyla hazırladığı İslami Finans Standartları'nda tekafül sigortacılığını “belirli rizikolara maruz kalan şahısların bu rizikoların gerçekleşmesiyle ortaya çıkacak zararların telafisi üzerine anlaşmalar” olarak tanımlamıştır. Matsawali, Abdullah, Ping, Abidin, Zaini ve Ali (2012, s.164) Arapça güven ve garanti gibi anlamlara gelen kafala kelimesinden türetilen tekafül sigortası sözleşmelerinin ilk adımlarının Hz. Muhammed (S.A.V) döneminde uygulanan ve kasıt dışı olaylarda üyelerin tazminatının ödendiği akile sistemi ile atıldığını vurgulamaktadır.

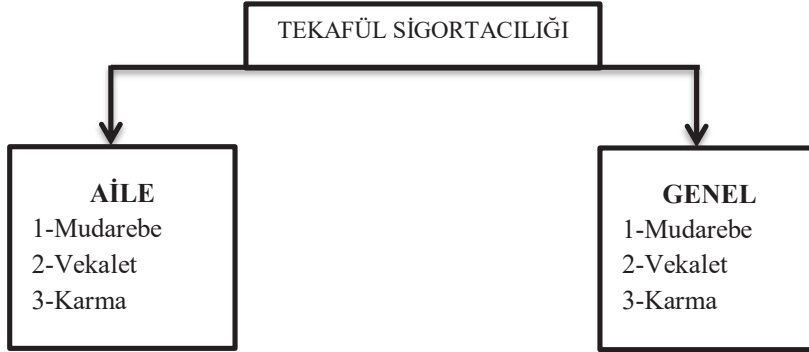
Arapça “yardımlaşma, dayanışma, karşılıklı güven, sahip çıkma” (Hammad, 1996, s.348; Aslan, 2015, s.97) gibi anlamlara gelen tekafül, bir sigortacılık faaliyeti olarak Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından şu şekilde tanımlanmıştır: “*Bir organizatör şirket yönetiminde katılımcıların bir yönüyle bağış diğer yönüyle ortaklık sermayesi niteliği taşıyan primleri ödemesi ve kendi aralarında rizikolara karşı birbirleriyle yardımlaşma ve dayanışma (tekâfül) yoluna gitmelerini sağlayan sigorta sistemi*”. Tekafül sigortacılığı işleminde katılımcılar, uygulamada bağış ya da katılım payı olarak adlandırılan bir bedeli taksitler halinde ya da tek seferde tekafül sigortası şirketine öder. Biriken bu meblağ katılımcıların sözleşme süresi boyunca tekafül sigortası konusuna uygun gerçekleşecek zararlarını tazmin etmek için kullanılırken aynı zamanda İslami usullere uygun finansman araçları ile değerlendirilir. (Khan, 2003, s. 177).

Swartz ve Coetzer'a göre (2010, s.336) tekafül sigortası sözleşmesi, operatörün (tekafül sigortası şirketi), risklerden korunmak amacıyla tekafül sigortacılığında faydalanan katılımcıların oluşturduğu fonu yönettiği mudarebe (kâr zarar ortaklığı) ilkeleri çerçevesinde oluşturulan bir sözleşmedir. Katılımcıların sigorta hizmeti karşılığında ödediği katılım payı, teberru (bağış) olarak isimlendirilir. Katılımcılar tarafından ödenen katkı paylarının sahipliği tamamen katılımcılara aittir (Aslan, 2015, s.99). Uygulamada tekafül sigortacılığına konu olacak ürünler genel tekafül sigortacılığı ve aile tekafülü sigortacılığı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Aile tekafülü sigortacılığı sağlık, yatırım planlaması, eğitim ve hayat sigortacılığı gibi konularda gerçekleştirilebilecek uzun vadeli sözleşmelerdir. Genel tekafül sigortacılığı ise fiili varlıklarda meydana gelebilecek zararlara karşı kullanılan kısa vadeli sözleşmelerdir (Salman, 2014; AlNemer, 2013). Çalışmanın konusu olan tarımsal üretim de genel tekafül sigortacılığı sözleşmesine konu olabilmektedir.

Aile ve genel tekafül sigortacılığı hizmetleri katılımcılara üç tür sözleşme modeli ile sağlanmaktadır: Mudarebe, vekalet ve karma (hibrit) model. Mudarebe modelinde katılımcı ile girişimci ya da operatör olarak adlandırılan tekafül sigortası şirketi arasında ortaklık ilişkisi kurulmaktadır. Tekafül fonundan katılımcıların zararları düştükten sonra kalan bedel işletilir ve ortaya çıkan gelir katılımcı ile operatör arasında paylaşılır. Vekalet yöntemi bir acente

sözleşmesidir. Bu sözleşmede tekafül sigortası operatörü katılımcının vekili statüsündedir. Katılımcılar adına oluşturulan tekafül fonunu yöneten operatör bu hizmeti karşılığında yalnızca vekalet ücreti almaktadır. Karma modelde ise tekafül sigortacılığı operatörü tekafül fonunun yönetiminden sağladığı vekalet ücretinin yanında ortaya çıkan kârdan da pay alır (Wahab, Lewis & Hassan, 2007).

Tekafül sigortası sözleşmelerinin sınıflandırılması aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

Şekil 1. Tekafül Türleri

Tekafül sigortacılığı sözleşmelerinin farkları aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Tekafül Sigortacılığı Sözleşmelerinin Karşılaştırılması

	Vekalet ücreti	Yatırımlar sonucu ortaya çıkan kâr
Mudarebe	Vekalet ücreti alınmamaktadır.	Operatör firma ile katılımcılar arasında paylaşılmaktadır.
Vekalet	Vekalet ücreti alınmaktadır.	Elde edilen kâr katılımcılara ödenmektedir. Tekafül sigortası şirketinin geliri yalnızca aldığı vekalet ücretidir.
Karma	Vekalet ücreti alınmaktadır.	Operatör firma ile katılımcılar arasında paylaşılmaktadır.

Kaynak: Pasha & Hussain, 2013.

Dönem sonunda faaliyetler sonucunda ortaya çıkan zarar tekafül fonundan karşılanır. Katılımcılara tekafül sigortası hizmeti ile gerçekleştirilen ödemelerden sonra fonda para kalmazsa tekafül sigortası şirketinin sahiplerince fona para aktarılır. Fona aktarılan bu bedel gelecek dönemki fazlalıklardan telafi edilebilir. Tekafül sigortası sözleşmesi çeşitli şekillerde sonlandırılabilir ya da kendiliğinden sona erebilir. Tekafül sigortası sözleşmesi, sözleşmede belirlenen sürenin dolması sonucunda sona erer. Genel tekafül sigortacılığında sigortaya konu olan malın tamamen yok olması ya da sigorta kullanıcısının tekafül sigortası

sözleşmesini yenilememek istemesi tekafül sigortası sözleşmesinin sona erme sebebidir. Hayat sigortasına konu olan tekafül sigortası sözleşmesinde tekafül sigortası kullanıcısının ve-fatında olduğu gibi sözleşmede belirlenen çeşitli durumlarda tekafül sigortası sözleşmesi sona erer. Eğer sözleşmede taraflara tek taraflı fesih hakkı verilmişse taraflardan birinin tek taraflı olarak sözleşmeyi feshetmesi söz konusu olabilir (AAOIFI, 2015). Geleneksel sigortacılık faaliyetlerinde sigorta şirketleri sigorta ettiği riski, mükerrer sigorta (reasürans) ile yeniden sigorta ederek riski mükerrer sigorta (reasürans) şirketleriyle paylaşmaktadır. Tekafül sigortacılığı sürecinde de tekafül sigorta şirketleri mükerrer sigorta (reasürans) işlemlerinde olduğu gibi retetekafül işlemi ile tekafül sigortası sözleşmelerindeki riski retetekafül şirketleri ile paylaşırlar. Retetekafül Türkiye Katılım Bankaları Birliği Faizsiz Finans Sözlüğü'nde: "Katılım sigortacılığı yapan sigorta şirketinin kendisine emânet edilen sigorta fonunu, bir üst tekâfül şirketine katılım sigortası yaptırması ve böylece fon üzerindeki riski azaltması" olarak tanımlanmıştır. Retetekafülün mükerrer sigortadan (reasürans) farkı işlemlerin İslami ilkelere ve tekafül sigortası sözleşmesine olan uygunluğudur.

Dünyada ilk kez 1979 yılında Sudan'da kullanılmaya başlanan tekafül sigortacılığı, uygulamadaki başarısı ve belli bir kesimin İslami sigorta ihtiyacının sonucunda pazar payını arttırmıştır. 2017 yılında küresel tekafül sigortacılığı piyasası yaklaşık 46 Milyar \$'lık bir hacme ulaşmıştır. Dünyada 324 tekafül sigortası şirketi katılımcılara sigorta hizmeti vermektedir (Thomson Reuters Islamic Finance Development Report, 2018).

5. TÜRKİYE'DE TEKAFÜL SİGORTACILIĞI VE MEVZUATI

Türkiye'de tekafül sigortacılığı benzeri dayanışma esaslı kooperatif sigortacılığı 14.06.2007 tarihinde 26552 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Sigortacılık Kanunu" ile Türk hukuk sisteminde yer almıştır. Kanun'un 3. maddesinde kurulacak olan sigorta şirketlerinin anonim şirket ya da kooperatif olarak kurulması gerekliliği belirtilmiştir. Kanun'da üyeleri dışındaki kişilerle sigorta sözleşmesi gerçekleştiremeyen kooperatif sigortalarının ilkeleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- a) Mütüel (karşılıklı) sigortacılık yapması,
- b) Ortak sayısının iki yüzden az olmaması,
- c) Yöneticilerine herhangi bir ayrıcalık vermemesi.

Üyelerinin birbirlerinin sigortacısı olduğu ve meydana gelebilecek zararların ortak fondan karşılandığı karşılıklı sigortacılık (Demirci, 2018), Türkiye'de sigortacılık faaliyetlerinde önemli bir düzenleme niteliği taşımaktadır. Bu düzenlemenin ardından klasik anonim şirket uygulamalarına alternatif sigortacılık uygulamaları ortaya çıkmıştır. Henüz yasal bir düzenlemesi bulunmamasına rağmen tekafül, Türkiye'de 2009 yılında Kuwait Finance House tarafından kurulan Neova Sigorta A.Ş ile kullanılmaya başlanmış ve finansal piyasalar tekafül

sigortacılığı kavramı ile tanışmıştır. Türkiye Sigorta Birliği Türkiye’de tekafül şirketlerine ilişkin istatistikleri açıklamaktadır. Birliğin 2014 yılından beri açıkladığı verilere göre tekafül şirketlerinin ürettikleri primler aşağıdaki şekilde gelişim göstermiştir:

Tablo 2: Tekafül Şirketlerinin 2014-2018 Arası Gelişimi

2014	2015	2016	2017	2018
383.722.042	533.253.025	1.045.611.280	1.315.855.322	2.158.876.238

Kaynak: <https://www.tsb.org.tr>

Türkiye Sigorta Birliği’nin verilerine göre Türkiye’de tekafül sigortacılığı faaliyetleri, 2018 yılındaki toplam primleriyle tüm sigorta faaliyetleri içerisinde %4’lük bir pay almaktadır. Türkiye’de gerçekleştirilen tekafül sigortacılığı faaliyetlerinin 2018 yılı itibariyle dağılımı % 96,7 ile genel tekafül ve % 3,3 ile aile tekafülüdür. Bu dağılım geleneksel sigortacılık faaliyetlerinde hayat dışı sigortalarda % 87,3 iken hayat sigortalarda % 12,7 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye’de 2009 yılından itibaren uygulanan tekafül yöntemine ilişkin mevzuat 2017 yılında düzenlenmiştir. Resmi Gazete’de 20.09.2017 tarihinde yayımlanan Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile Türk hukuk sistemine dahil olmuştur. Yönetmelikte tekafül katılım sigortacılığı olarak adlandırılmıştır. Yönetmelikte katılım sigortacılığı: “Katılımcıların kendileri ile diğer katılımcıların tazminat ve/veya birikim ödemelerine ilişkin taleplerinin karşılanmasını teminen oluşturulan risk fonuna katkıda buldukları, söz konusu fonun sigortacılık faaliyeti yapmasına izin verilmiş bir sigorta şirketi tarafından katılım finans ilkelerine uygun olarak yönetildiği ve ortak risk paylaşımı ile dayanışma esaslarına dayanan sigorta türü” olarak tanımlanmıştır. Yönetmeliğin 4. maddesinde dünya uygulamalarında olduğu gibi katılımcılar için mudarebe, vekalet ve karma tekafül sözleşmelerinin gerçekleştirilebileceği belirtilmektedir. Aynı maddede bahsedilen sözleşme türleri ile katılımcının şirkete ödeyeceği vekalet ücreti ve paylaşılacak kâr payının tekafül sözleşmesinde açıkça yazılması gerekliliği düzenlenmiştir. Yönetmelik, katılımcıların oluşturdukları fonun tekafül faaliyetleri için yetmemesi durumunda tekafül şirketine açığı kapatması için likidite imkanı sunmuştur. Tekafül şirketleri, likidite imkanı ile ödediği tutarı ileriki dönemlerde fondaki fazlalıktan karşılayabilir (Madde 5). Düzenlemeyle, tekafül şirketinde oluşacak tekafül fonu ile şirketin sermayedarlarına ait fonun ayrı bir şekilde yönetilmesi hükme bağlanmıştır (Madde 6). Yönetmeliğe göre şirketin ayrı hesaplarda takip ettiği tekafül fonunda dönem sonunda meydana gelecek bakiye, sözleşme türüne göre belirlenen oranlarda tekafül şirketi ile paylaşıldıktan sonra aşağıdaki şekillerde değerlendirilebilir:

- a) Katkı primlerinin düşürülmesi için kullanılması,
- b) Gelecekteki öngörülemeyen riskler için ihtiyat fonunun ayrılması,
- c) Şirketin pay almasına müsaade edilmeksizin, tamamen ya da kısmen katılımcılar arasında paylaşılması,

d) Danışma komitesinin onaylayacağı başka bir şekilde değerlendirilmesi. (Madde 7)

Yönetmelik tekaful şirketlerine tekaful fonlarında meydana gelen gelişmelerin durumunu katılımcılara her dönem açıklama zorunluluğu getirmiştir. Tekafül sigortası şirketleri, gerçekleştirilen faaliyetlerin faizsiz finans ilkelerine uygunluğunu sağlayabilmek amacıyla bir danışma komitesi kurar ya da dışarıdan danışmanlık hizmeti alır (Madde 8).

Tekafül uygulamasına ilişkin mevzuatın oluşturulması geç bir tarihe rastlasa da tekafulün Türkiye’de kullanımına olumlu etki yapacağı açıktır. Mevzuat tekafulle ilişkin genel hükümleri barındırmaktadır. Sözleşme tipleri ve tekaful sürecine ilişkin maddeler tekaful kullanıcısı ve şirketleri açısından rehber görevi görsün de yönetmelikte tekafulün konusu olacak unsurlar ve tekaful ilkeleri ile gerçekleştirilecek kooperatif sigortacılığına ilişkin düzenlemelerin yer alması gerekmektedir.

6. TEKAFÜL SİGORTACILIĞI İLE GELENEKSEL SİGORTA KARŞILAŞTIRMASI

Tekafül sigortacılığı, sigortacılığa getirdiği yeni ilkelerle geleneksel sigortacılık faaliyetlerinden ayrılmış ve katılımcılar için iyi bir alternatif olma özelliği göstermiştir. Tekafül sigortacılığı özellikle yardımlaşma ve dayanışma ruhunu faaliyetlerinde temel alması ile geleneksel sigortacılık faaliyetlerinden farklılaşmıştır. Tekafül sigortacılığı faaliyetlerinde katılımcıların ödediği katılım paylarının aidiyeti yine katılımcılara aittir ve bu katılım payları ile katılımcıların yaşadığı zararlar tazmin edilirken, katılımcıların ödedikleri katılım payları işletilerek tasarrufu olan kişi ve kurumlara bir yatırım fırsatı sunulmaktadır (Redzuan, Rahman & Aidid, 2009).

Tekafül sigortacılığının geleneksel sigortadan ayrıldığı bir başka nokta ise faaliyetlerinde faiz unsurunu bulundurmaması ve katılımcıların ödedikleri katılım paylarının sözleşme süreci boyunca katılımcılara ait olarak değerlendirilmesidir. Bu durum tekaful sigortacılığının İslami çevrelerin karşı çıktığı belirsizlik (gharar) unsurunu barındırmadığını kanıtlamaktadır. Belirsizlik (gharar), faaliyetlerden elde edilecek gelirin risk altında olması ve faaliyet sonuçlarının kestirilememesidir (Hammad, 1996, s.103; Aslan, 2015, s.98).

Tekafül sigortacılığı, geleneksel sigortacılık faaliyetlerinin İslami ilkeler ve kooperatif sigortacılığının esaslarına göre güncellenmiş şekli olarak da düşünülebilir (Maysami & Kwon, 1999). Verilen hizmetler sebebiyle geleneksel sigortacılıkla ilişkisi olan tekaful sigortacılığı, taşıdığı işbirlikçi ilkeler ile kooperatif sigortacılığıyla da benzeşmektedir. Geleneksel sigortacılık ve kooperatif sigortacılığıyla ortak yönleri bulunsa da başta İslami ilkelere göre hareket edilmesi olmak üzere tekaful sigortacılığı, uygulamalarıyla diğer sigortacılık türlerinden ayrılmaktadır. Kooperatif sigortacılığı, sosyoekonomik açıdan benzer nitelikteki bireyleri karşılık esasına dayanarak korumak amacıyla kurulan ve kârdan ziyade bireylerin zararlarını tazmin etmek amacını güden sigortacılık kurumlarının genel ismidir. Kooperatif

sigortacılığında, sigorta hizmetinden faydalanan kişilerce ödenen bedellerden oluşturulan fondan bu kişilerin zararları düşüldükten sonra kalan miktar kooperatif sigortacılığında faydalanan kişilere ödenir ya da bir sonraki döneme devredilerek sigorta hizmetinden faydalanan kişilerin gelecek dönemdeki zararlarının tazmin edilmesi için kullanılır (Taşdelen & Özüdoğru, 2017, ss.103-104). Poliçe sahiplerinin aynı zamanda ortağı olduğu bir sistem olan kooperatif sigortaları dünyanın birçok yerinde kullanılmaktadır. Suudi Arabistan'da Merkez Bankası görevini gerçekleştiren Suudi Arabistan Para Ajansı ülkedeki sigorta şirketlerini kooperatif modeline göre düzenlemiştir. Suudi Arabistan'ın kooperatif sigortacılığı modelinde tekafül sigortacılığının özellikleri görülmektedir (AlNemer, 2013, s.248). Suudi Arabistan'da İslami ilkelere göre yönetilen kooperatif sigortaları batıda İngiltere'de The Co-operative Bank, Hollanda'da Rabobank ve Güney Kore'de National Agricultural Co-operative Federation olmak üzere önemli tarım kooperatifleri ve tarım kooperatif bankaları tarafından kullanılmaktadır.

Tablo 3: Tekafül Sigortacılığı ile Geleneksel Sigortanın Farkları

	Tekafül Sigortacılığı	Geleneksel Sigorta
Sözleşme	Kâr-Zarar sözleşmesi ve vekalet sözleşmesi birleşiminden oluşan karma bir yapıya sahiptir.	Sigortalıların poliçelerin alıcısı olduğu bir satın alma sözleşmedir
Şirket	Pay sahipleri katılımcıların adına bir acente gibi hareket eder ve sigortacı yerine operatör/işletmen olarak adlandırılır.	Sigortalılar ve sigorta şirketi arasında birebir bir ilişki mevcuttur.
Underwriting (Sözleşmeden kaynaklanan risk) zararı	Katılımcılar tekafül fonunun da sahibi olduğu için underwriting riskini de onlar üstlenmektedir.	Pay sahipleri (sigorta şirketi) underwriting riskini poliçe sahipleri adına üstlenir.
Katkı(Teberru)/Prim	Tekafül sigortacılığı tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu nedenle alınan katkılar teberru (bağış) olarak adlandırılır.	Sigortalıların güvence için ödediği meblağa prim denilmektedir.
Katkı(Teberru)/Prim ödenme şekli	Dönemsel ya da tek seferde gerçekleştirilebilen katkılar tekafül fonuna aktarılır.	Sigortalıların dönemsel ya da tek seferde ödemiş olduğu primlerin sahibi sigorta şirkettir.
Katkı(Teberru)/Prim sahipliği	Toplanan katkılar katılımcıların ortak sahipliğinin olduğu tekafül fonuna aktarılmakta ve operatör tarafından yönetilmektedir.	Ödenen primlerin sahipliği sigorta şirketine aittir. Sigorta şirketi sözleşmeden kaynaklanan zararları ödedikten sonra fonda kalan miktarı işleterek gelir elde eder.
Katkı(Teberru)/Prim ödemesinin gecikmesi	Gecikme durumunda tekafül sigorta şirketi faiz işletemez. Bu durumda sözleşme hükümlerine göre katılımcıya süre verilebileceği gibi sözleşmenin feshi de söz konusu olabilir.	Primlerin geç ödenmesi durumunda faiz işletilir.
Sigorta rizikosu	Katılımcıların rizikosu tekafül havuzuna aktarılır.	Sigortalıların rizikosu sigorta şirketine kaydırılır.
Prim fazlası ve rezerv	Underwriting fazlası üzerinde katılımcıların sahipliği vardır.	Sigorta şirketi, rezerv ve prim fazlasının sahibidir.

Yatırım	Tekafül fonundaki ve pay sahiplerinin fonundaki varlıklar İslami usullere uygun yatırım araçlarına yönlendirilir.	Yasal düzenlemelerde belirlenen kurallar dışında herhangi bir sınırlama mevcut değildir.
Yasal düzenleme	Tekafül sigortacılığı için belirlenen yasal düzenlemeler ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Ayrıca İslami bir Danışma Kurulunun (Fetva Heyeti) kurulması gerekmektedir.	Belirlenen yasal düzenlemelere tabidir.
Muhasebe	Bir bilanço ve iki gelir tablosu mevcuttur. Şirketin ve katılımcıların gelirleri ayrı hesaplanır. Bazı ülkelerde AAOIFI standartları geçerlidir.	Şirketin birer bilançosu ve gelir tablosu mevcuttur.
Reasürans / Retekafül	Katkıların retekafül şirketine devredilmesi gerekmektedir. Ancak retekafül şirketinin yokluğu durumunda İslam hukukçuları belli şartlarla tekafül sigorta şirketlerinin konvansiyonel reasürans şirketleriyle çalışmasına müsaade etmiştir.	Primler (ve risk) reasürans şirketine devredilir.

Kaynak: Tolefat & Asutay, 2013, ss.46-47; Aslan, 2015, s.101

Geleneksel sigortacılık faaliyetlerinde, sigorta hizmetinden faydalanan kişilerce ödenen primler sigorta şirketinde birikmekte ve kişilerin zararları tazmin edildikten sonra kalan bedel sahipliği sigorta şirketine ait olmak üzere işletilmektedir. Geleneksel Sigortacılıkta biriken fon değerlendirilirken İslami ilkeler göz önünde bulundurulmazken, zararlar dışında sigorta kullanıcılarına bir ödeme gerçekleştirilmez. Elde edilecek kâr sigorta şirketine aittir. Geleneksel sigorta ile tekafül sigortacılığı arasındaki temel farklar yukarıdaki şekildedir.

7. TARIMSAL ÜRETİMDE TEKAFÜL SİGORTACILIĞI UYGULAMASI

7.1. Türkiye'de Tarım Sigortacılığı (Geleneksel Yöntem - TARSİM)

Tarımsal üretim sürecinin dış etkenler sebebiyle yarattığı risklere karşı kullanılan finansal yöntemlerden biri de tarım sigortalarıdır. Türkiye'nin tarımsal üretim konusunda toprak yapısı, iklim çeşitliliği ve büyük imparatorluklara ev sahipliği yapması sonucunda sahip olduğu tarım kültürü gibi avantajları mevcuttur. Bu avantajların sigortacılık gibi finansal bazı uygulamalarla desteklenerek tarımsal üretime ilişkin olumsuz durumların önüne geçilmesi tarımsal üretimin sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Üretici hasat dönemine kadar bir gelir elde etmemektedir. Ayrıca tarım işletmeleri ekonomik açıdan büyük hacimli işletmeler değildir. TÜİK tarafından en son 2016 yılında gerçekleştirilen "Tarımsal İşletme Yapı Araştırması" Türkiye'deki tarımsal işletmelerin % 58'lik bir kısmının 26.640 TL'nin altında bir değere sahip olduğunu ortaya koymaktadır (<http://www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=24869>). Tarımsal faaliyetlerin karakteristik özellikleri ve yukarıda paylaşılan veri göz önüne alındığında tarımın ekonomik boyutunu olumsuz yönde etkileyecek ve üreticinin sağlıklı bir nakit yönetiminin önünde engel oluşturacak unsurların mevcut olduğu söylenebilir. Bu unsurlarla

mücadele ederken kullanılabilir araçlardan biri de tarım sigortalarıdır. Tarım sigortalarının kullanımıyla üretimin önündeki doğal, sosyal ve finansal risklerin önüne geçilerek üretimde istikrar sağlanabilir (Sümer & Polat, 2016, s.238). Bu sebeplerle Türkiye’de tarım sigortacılığında devlet destekli sigortacılık modeline geçilmiş ve 14/06/2005 tarihli 5363 Sayılı “Tarım Sigortaları Kanunu” ile Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) kurulmuştur. “*Tarım sigortalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla kurulan bu Havuz’a ilişkin tüm iş ve işlemler, bu Havuz’a katılan sigorta şirketlerinin eşit hisselerle ortak oldukları Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. tarafından yürütülmektedir. Sigorta şirketleri, tarım sigortası sözleşmelerini Havuz adına ve Havuz tarafından belirlenen standart poliçeler üzerinden yapar ve prim ile riskin tamamını Havuz’a devreder. Devlet, bu Kanun kapsamında yapılacak sigorta sözleşmelerine münhasır olarak çiftçi adına sigorta primine destek sağlamaktadır*” (<https://web.tarsim.gov.tr>). TARSİM devlet ile özel sigorta şirketleri ve bazı destekleyici kuruluşların (Türkiye Sigortalar Birliği, Tarım ve Orman Bakanlığı) oluşturdukları kamu-özel sektör ortaklığına dayanan bir sigorta havuzudur (İbrahim, 2012, s.4).

TARSİM üreticiler için sigortacılık hizmeti sağlarken ödenen sigorta primlerine devlette katkı sağlayarak sigortacılık hizmetlerinin ve tarımsal üretimde sigortacılık kültürünün gelişmesine katkı sağlamaktadır. TARSİM’in işleyişinden sorumlu olan yönetim kurulu, Tarım ve Orman Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı’ndan ikişer üye, Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş., Türkiye Sigorta Birliği ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği’nden birer üye olmak üzere yedi üyeden oluşur. TARSİM’de konularına göre: Bitkisel üretim, büyükbaş hayvancılık, küçükbaş hayvancılık, kümes hayvancılığı, seracılık, arıcılık, su ürünleri ve ilçe bazlı kuraklık verim sigortaları mevcuttur. Üreticinin havuza katılımı zorunlu değil isteğe bağlıdır. Üreticiler desteklerden faydalanabilmek için üretim konusuna göre Çiftçi Kayıt Sistemi, Tarım ve Orman Bakanlığı Kayıt Sistemi, Örtü Altı Kayıt Sistemi, Su Ürünleri Kayıt Sistemi, Hayvancılık Bilgi Sistemi ve Arıcılık Kayıt Sistemi’ne kayıtlı olmak ve bu kayıtlarını her sene yenilemek zorundadır. Sisteme kayıtlı olan üreticiler TARSİM’e üye bir sigorta şirketi ya da bu şirketin acentesine başvurur. Üye sigorta şirketi TARSİM’in sisteminden üreticinin mevcut durumunu sorgular ve yine aynı sistem üzerinden poliçeyi hazırlayarak sigorta sürecini başlatır. Devlet her sene yeniden belirlediği oranlarda tarım sigortalarına prim desteği sağlamaktadır. TARSİM diğer sigorta işletmelerinde olduğu gibi taşıdığı riskin bir bölümünü ulusal ve uluslararası reasürans şirketleri ile paylaşır. Ancak reasürans şirketleriyle etkin sözleşmelerin gerçekleşmediği durumlarda devlet bu görevi görebilir. TARSİM’in sigortacılık faaliyetleri Hazine ve Maliye Bakanlığı diğer işlemleri ise Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından denetlenir (<https://web.tarsim.gov.tr>). Devlet destekli sigortaların 2014-2018 yıllarına ilişkin poliçe, sigorta bedeli ve prim üretimi verileri aşağıdaki gibidir:

Tablo 4: 2014-2018 Devlet Destekli Sigortaların Durumu

	2014	2015	2016	2017	2018
Police Sayısı (Adet)	1.086.612	1.375.390	1.444.277	1.598.269	1.756.428
Sigorta Bedeli (Milyon TL)	13.895	18.378	23.081	30.303	42.218
Prim Üretimi (Milyon TL)	684	966	1.300	1.629	2.051

Kaynak: TARSİM 2019 sunumu.

Tabloda incelenen veriler çalışmaya dahil edilen beş yılda da artış göstermiştir. İncelenen üç konuda da en yüksek değerler bitkisel ürün sigortalarında (Police sayısı: % 92; Sigorta bedeli: % 55; Prim üretimi: % 64). TARSİM verilerine göre incelenen unsurlarda bitkisel ürün sigortalarını Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası, Sera Sigortası, Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası takip etmektedir. TARSİM verilerine göre 2014-2018 yılları arasında sigortalılara ödenen tazminatlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 5: 2014-2018 Yılları Devlet Destekli Sigortalar Tazminat Ödemeleri (Milyon TL)

2014	2015	2016	2017	2018
502	693	802	791	1.176

Kaynak: TARSİM 2019 sunumu.

TARSİM verilerine göre 2006-2018 yılları arasında gerçekleşen hasar miktarı 5.1 milyon TL'dir. Aynı yıllar arasında sigortalılardan toplanan primler 4 milyon TL'dir. Devletin prim desteği oranı 2018 yılında bir önceki yıla göre % 24'lük bir artış ile 1.072.036.127 TL olarak gerçekleşirken, sigorta ettirilen alan 2018 yılında % 5,9 artarak 24.742.018 dekar olmuştur. (<http://tuik.gov.tr/>).

TARSİM benzeri yapılar dünyada tarım sigortacılığında kullanılmaktadır. İspanya'da ve Rusya'da TARSİM'de olduğu gibi bir sigorta havuzu kurulmuştur. Ancak İspanya'daki "Sigortalar Tazmin Konsorsiyumu" olarak isimlendirilen tarım sigortası havuzu kâr amacı gütmektedir. Ayrıca tarım sigortası havuzu dışında İtalya ve Avusturya'da tarım sigortacılığında kullanılan fonlar mevcuttur. Bu örnekler dışında Amerika ve Fransa'da olduğu gibi bazı ülkelerde bir havuz ya da fon kullanılmayarak yalnızca üreticiye prim desteği verilmektedir. Ülkeler ekonomik yapıları ve tarımsal faaliyetlerine göre farklı tarım sigortacılığı yöntemleri benimsemiştir. Ancak Almanya'da olduğu gibi herhangi bir havuz, fon ya da devlet desteğinin mevcut olmadığı tarım sigortacılığı örnekleri de mevcuttur (Sümer & Polat, 2016; Piter-skaya, Tlisheva & Piter-skaya, 2018).

7.2. Tarımsal Üretimde Tekafül Sigortacılığı Uygulamasına İlişkin Model Önerisi

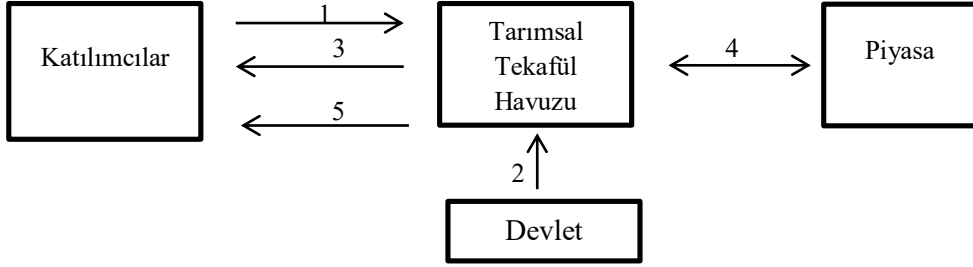
TARSİM ile tek bir merkezden yönetilen tarım sigortaları, devlet desteği ile birlikte üreticinin daha düşük prim ile sigorta hizmetlerinden faydalanmasını sağlarken tarım

sigortacılığının standart bir uygulamaya kavuşması açısından da önem taşımaktadır. Tekafül sigortacılığı uygulaması dünyada, kâr amacı gütmeyen bir uygulama olan ve katılımcıların refahının korunmasını amaçlayan kooperatif modellerle ya da ticari model ile uygulanmaktadır (Akhter, 2010, s.2). Sudan, Malezya ve Suudi Arabistan'da uygulanan kooperatif modelinde olduğu gibi tarımsal tekafül sigortacılığı uygulamalarının bir çatı altında toplanması tarımsal üretime ilişkin tekafül sigortası sözleşmelerine olumlu yönde etki edebilir.

Tekafül sigortacılığı hizmetinin dayanışma esasıyla üreticiye tek bir merkezden sunulmasının örneği 1997 yılında Lübnan'da gerçekleşmiştir. Kırsal kesimdeki üreticiye sağlık sigortası hizmeti tek bir elden "Tarımsal Karşılıklı Fon" aracılığıyla sağlanmıştır. Bir mikrotekafül örneği olan bu fon, kırsal kesimdeki üreticinin ödediği cüzi katkı payları karşılığında devletin karşılamadığı sağlık harcamalarından faydalanmasını sağlamıştır (Patel, 2004).

Tekafül sigortacılığı yöntemi TARSİM benzeri bir yapı ile uygulandığında tarımsal üretime katkıda bulunabilir ve tarımsal sigorta faaliyetlerinin hacmini arttırabilir. Tekafül sigortacılığı sayesinde dini hassasiyetlerle faizsiz finansman araçlarını tercih eden üreticilerin sigorta ihtiyaçları karşılanabilirken, tekafül fonundan dönem sonunda kalan bakiye ve fonun işletilmesiyle elde edilen kâr payının katılımcılarla paylaşılması ile üreticiler için yeni bir gelir kaynağı ortaya çıkabilecektir. Tekafül sigortacılığı ile üreticilerin katılım payları tek bir fonda toplanacak, bu fondan üreticinin zararları düşüldükten sonra kalan bedel faizsiz finansman ilkeleri ile işletilip dönem sonunda fonda kalan miktar üreticiler ile paylaşılacaktır. Tarımsal üretim aile tekafülü sigortacılığı ile dolaylı yoldan genel tekafül sigortacılığı ile doğrudan korunabilir. Aile tekafülü sigortacılığı sayesinde tarım üreticisi kendisini ve ailesini eğitim, sağlık konularında ve ölüm halinde maddi olarak koruyabilir. Maddi açıdan çok güçlü olmayan tarım üreticileri ve aile işletmeleri olan tarım işletmeleri düşünüldüğünde aile tekafülü sigortacılığı dolaylı olarak da olsa tarımsal üretime katkı sağlayabilir.

Fiziki varlıkları fiili hasarlara karşı koruyan genel tekafül sigortası, tarımsal üretime doğrudan katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla genel tekafül sigortası çalışmanın konusu olan tarımsal üretimde kullanılacak olan tekafül sigortacılığı türüdür. Genel tekafül sigortacılığı geleneksel tarım sigortacılığı olan TARSİM modeline uygun bir şekilde organize edilip işletilebilir. Türkiye'de faaliyet gösteren tekafül sigorta şirketleri ve ileride kurulacak olan tüm tekafül sigortası şirketlerinin oluşturacağı tarım tekafül havuzu, bu tekafül sigortası şirketlerinin hisseleriyle kuracağı bir işletmece idare edilebilir. Katılımcıların tekafül sigortası havuzuna üye tekafül sigortası şirketlerine ödeyeceği katılım paylarıyla oluşan fonlar başta gerçekleştirilen sözleşmeye göre mudarebe, vekalet ya da karma yönteme göre değerlendirilebilir. Fonda biriken paradan üreticinin masrafı düşüldükten sonra kalan miktar sözleşme türlerine göre katılımcılara ödenebilir. Tarım tekafül havuzuna ilişkin süreç aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

Şekil 2. Tarımsal Genel Tekafül Havuzu

1) Katılımcılar ekonomik durumlarına göre belirlenecek katılım paylarını tarım tekafül havuzuna öder.

2) Devlet ödenen katılım paylarına belli oranlarda katkı sağlar.

3) Tarım tekafül havuzu katılımcılara tarımsal üretim sırasında yaşanacak problemler neticesinde ortaya çıkan zararı tazmin eder.

4) Tarım tekafül fonu gerekli ödemelerden arta kalan parayı faizsiz yatırım araçlarında değerlendirir.

5) Elde edilen gelirden ya da başta ödenen vekalet ücretinden sözleşme türüne göre kurumun yönetsel ihtiyaçları düşüldükten sonra kalan para ya sigortalılara iade edilir ya da gelecek döneme devredilebilir ya da poliçe fiyatlarına yansıtılıp daha ucuz poliçe fiyatları sunulabilir.

Tarım tekafül havuzu, tarım sigortalarının faizsiz finansman ilkeleri ve kooperatif sigortacılığı mantığıyla oluşturulmuş hali olarak düşünülebilir. Tarım tekafül havuzu sayesinde ülkedeki tüm üreticiler arasında dayanışma sağlanırken fonun işletilmesiyle elde edilecek gelir küçük hacimli işletmeler için yeni bir gelir kaynağı olacaktır. TARSİM tarım tekafül havuzu için doğru bir model olabilir.

7.3. Tekafül Sigortacılığının Diğer Faizsiz Finansman Araçlarıyla Birlikte Kullanımı

Tarım tekafül havuzu tarımın finansmanında kullanılabilecek bazı faizsiz finansman araçlarının uygulamasında ortaya çıkabilecek risklerin önüne geçebilmek adına da kullanılabilir. Selem, tekafül fonu ile birlikte kullanılabilecek faizsiz finansman araçlarından biridir.

Selem sözleşmeleri kısaca tarımsal ürünlerin üreticiden peşin olarak satın alınması ve ürünün ileriki bir tarihte teslim edilmesi işlemidir (Arzova & Şahin, 2019). Selem sözleşmelerinde ürünlerin belirlenen nitelik ve miktarda teslim edilmesi önemlidir ancak selem

sürecinin sonunda tarım üreticisinin ürünleri teslim edememe ya da selem sözleşmesinde belirtilen nitelikte teslim edememesi gibi bazı riskler mevcuttur. Bu durumda ürünleri satın alan taraf sözleşme hükümleri tam olarak yerine gelmediği için ödediği bedeli talep edebilir. Bu durumda üreticinin ve ürünleri satın alan tarafın zor duruma düşmemesi adına tekaful fonu devreye girebilir.

Şekil 3. Selem Sözleşmesinde Tekafül Kullanımı

1) Selem sözleşmesinin alıcı tarafı sürecin sonucunda ürünlerin teslim edilememesi ya da istenilen nitelikte olmaması sebebiyle üreticiye başvurur. Sözleşme gereği ödediği bedeli talep eder.

2) Üretici katılım bedelini ödediği tekaful fonuna başvurarak selem sözleşmesinden doğan zararının tazminini isteyebilir.

3) Tekafül fonu başvuruyu inceleyip üreticiye ödemeyi yapar.

4) Üretici tahsil ettiği bedeli selem sözleşmesinin alıcı tarafına öder.

Selem sözleşmelerinin dışında tekaful sigortacılığı diğer faizsiz finansman araçlarıyla birlikte kullanılarak tarım üreticisini ve finansman araçlarının diğer taraflarını risklere karşı koruyabilir. Kurulacak olan tekaful sigortası fonu ile üreticinin yer aldığı ortaklıklardaki (mudarebe, müşareke) zararlar, finansal kiralama sözleşmelerinin yaratacağı riskler ve yatırımcının kira sertifikalarındaki (sukuk) zararlara karşı koruyabilir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde tarım üreticilerini fiyat ve verim riskine karşı koruyan gelir sigortası mevcuttur (Coble, Heifner & Zuniga, 2000, s.433). Tekafül sözleşmelerinin diğer faizsiz finansman araçlarıyla birlikte kullanımı bu faizsiz finansman araçlarında yaşanabilecek risklerin önüne geçilmesini sağlayarak bir gelir sigortası işlevi görebilir. Böylece üreticinin etkin bir risk yönetimi gerçekleştirmesi sağlanabilir.

8. SONUÇ

Kişileri sosyal hayatlarında ya da ekonomik faaliyetlerinde yaşayabilecekleri risklere karşı koruyan sigortacılık sistemi, olası tehlikelerin ekonomik risklerine karşı tedbirler sunarak

finansal piyasalara ve reel sektöre güven tesis edebilmektedir. Zaman içerisinde ekonomik ve sosyal sebeplerle farklı faaliyet kolları bu faaliyetlere özel sözleşme türleri ile sigortacılığın konusu olmuştur. Katılım sigortacılığı ismiyle finansal piyasalarda yer alan tekafül sigortacılığı, faizsiz finansman sisteminin kurumsal olarak piyasalarda yer almasıyla birlikte geleneksel sigortacılığın İslami ilkelerle uyumlaştırılması sonucunda ortaya çıkmıştır. Faaliyetlerinde faiz unsurunun bulunmayışı ve katılımcıların ödediği katılım payları ile bu katılım paylarının oluşturduğu fonun işletilmesi sonucu elde edilen kârın yine katılımcılara ait oluşu tekafül sigortacılığını geleneksel sigortacılık faaliyetlerinden ayırmaktadır. Konusuna göre aile tekafülü sigortası ve genel tekafül sigortası olarak ikiye ayrılan tekafül sigortacılığı, katılımcı ile şirket arasındaki tekafül sigorta sözleşmesinin ilişkisine göre: mudarebe, vekâlet ve karma tekafül sigortacılığı olarak üçe ayrılmaktadır.

Tekafül sigorta sözleşmelerine konu olabilecek faaliyet alanlarından biri de tarımsal üretimdir. Tarım, diğer ekonomik faaliyetlere göre başta iklim ve doğal afetler olmak üzere dışsal faktörlerden olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Üreticinin dışsal faktörler sebebiyle yaşayacağı maddi kayıpların önüne geçilmediği takdirde tarımsal üretim zarar görebilir. Tarım işletmelerinin maddi açıdan güçlü olmayan ve önemli bir kısmı aile işletmesinden oluşan bir yapıya sahip olması üretim sürecine ilişkin riskleri daha da arttırabilmektedir. Bu sebeple tarımsal üretimde geleneksel sigortacılık ve kooperatif sigortacılığıyla birlikte tekafül sigortacılığı yönteminin kullanımı önem taşımaktadır. Tekafül sigortacılığı mevcut sigortacılık faaliyetleriyle birlikte tarım sigortacılığına katkı sağlayabilecekken İslami altyapısı ve geleneksel sigortacılıktan farklılaşan uygulamalarıyla üretici için bir alternatif görevi görebilir. Tarımsal üretimde kullanılan kooperatif sigortacılığının dayanışma mantığıyla benzer uygulamalara sahip olan tekafül sigortacılığı sözleşmeleri, faizsiz finansman ilkeleri ve kâr zarar ortaklığına dayalı oluşuyla tarımsal faaliyetlerde finansal sürdürülebilirliğe katkı sağlayabilir. Aile tekafülü sigortası ile üretici ve ailesine güvence sağlanarak özellikle küçük ölçekli aile işletmelerine dolaylı olarak katkı sağlanabilecekken, genel tekafül sigortası ile tarımsal üretim doğrudan desteklenebilir. Tekafül sigortacılığının tarımda doğru bir şekilde kullanılabilmesi için organize bir tekafül sigortacılığı piyasasının kurulması şarttır. TARSİM, tekafül sigortacılığı sözleşmelerinin tarımsal üretimde kullanılabilmesi için uygun bir model olabilir. Dolayısıyla tarımsal üretimde tekafül sigorta operatörü görevi görececek bir merkez kuruluş aracılığıyla üreticiye faizsiz finansman sınırları dahilinde tekafül sigortacılığı hizmetleri verilebilir. TARSİM modelinde olduğu gibi tekafül sigortası sözleşmelerinin merkez bir kuruluş tarafından idare edilmesi oluşacak fonun verimliliği, tekafül sigortası sözleşmelerinin standartlaşması ve üreticinin daha düşük bedellerle tekafül sigortacılığı hizmetinden faydalanmasını sağlayabilir. Kurulacak merkez kuruluşun tarıma ilişkin diğer kurum ve kuruluşlara, katılım bankalarına ve tarım borsalarına entegre bir şekilde çalışması ve diğer faizsiz finansman araçlarının risklerine karşı kullanımı tarımsal üretime katkı sağlayabilir. Doğru

tekafül sigortacılığı modeli ile tarımsal üretime ilişkin risklerin önüne geçilerek üretici desteklenebilir.

KAYNAKÇA

- 5363 Sayılı Tarım Sigortaları Kanunu. (2005), Resmi Gazete No: 25852, 20.06.2005. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5363.pdf> adresinden alındı.
- 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu (2007). Resmi Gazete No: 26552, 14.06.2007 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/06/20070614-2.htm> adresinden alındı.
- AAOIFI. (2015). *Faizsiz Finans Standartları*. (Çev. Sabahattin Zaim Üniversitesi). İstanbul: Türkiye Katılım Bankaları Birliği Yayınları.
- Akhter, W. (2010). Takaful models and global practices. *Journal of Islamic banking and finance*, 27(1), 30-44.
- Al-Amri, K. & Hossain, M. Z. (2015). A survey of the Islamic insurance literature – takaful. *Insurance Markets and Companies*, 6(1), 53-61.
- Al-Amri, K. (2015). Takaful insurance efficiency in the GCC countries. *Humanomics*, 31(3), 344-353.
- AlNemer, H. A. (2013). Revisiting takaful insurance: A survey on functions and dominant models, *Afro Eurasian Studies*, 2 (1), 231-253.
- Arzova, B. S. & Şahin, B. Ş. (2019). Tarımın finansmanında selem yöntemi ve muhasebe kayıtları, *Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi*, 3(7), 32-47.
- Aslan, H. (2015). Türkiyede tekafül (İslami sigorta) uygulamaları: Problemler ve çözüm önerileri, *Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 93-117.
- Aslan, H. & M. E. Durmuş. (2015). International Congress on Islamic Economics and Finance. Erdoğan, S.; A. Gedikli; D. Ç. Yıldırım (Ed.). *İslami Sigortacılık (Tekâful): Yöneticilerin Perspektifinden Türkiye Uygulaması*. 17-29. Sakarya: Pazıl Reklam Danışmanlık Matbaa ve Organizasyon Ltd. Şti.
- Aziz, N. A. B. A.; Aziz, N. N. B. A; Aris, Y. B. W. & Aziz, N. A. B. A. (2015). Factors influencing the paddy farmers' intention to participate in agriculture takaful, *Procedia Economics and Finance*, 31, 237-242.
- Coble, K. H, Heifner, R. G. & Zuniga, M.. (2000). Implications of crop yield and revenue insurance for producer hedging. *Journal of Agricultural and Resource Economics*, 432-452.
- Demirci, S. (2018). Sigorta kooperatifçiliği: Türkiye uygulaması. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1), 387-418.
- Hammad, N. (1996). *İktisadî Fıkıh Terimleri*, Recep Ulusoy (çev.), İstanbul: İz Yayıncılık.

- Hidayat, S. E. & Abdulla, A. M. (2015). A comparative analysis on the financial performance between takaful and conventional insurance companies in Bahrain during 2006-2011. *Journal of Islamic Economics, Banking and Finance*, 113(3170), 1-15.
- Hussain, M. M. & Pasha, A. T. (2011). Conceptual and operational differences between general takaful and conventional insurance, *Australian Journal of Business and Management Research*, 1 (8), 23-28.
- Ibrahim, A. R. (2012). Agricultural insurance schemes for the development of rural economy, 3rd. *Edition of the International Symposium Agrarian Economy and Rural Development*, 11-13 October 2012, Bucharest, 1-8.
- Ismail, N.; Othman, A. A.; Yousop, N. L. M.; Din, S. Z. M; Bakar, N. A.; Noh, M. K. A. & Shafi, R. M. (2013). A study of the awareness level of takaful products among micro enterprises in Malaysia, *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 9 (11), 1535-1242.
- Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. (2017). Resmi Gazete No:30186, 20.09.2017. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/09/20170920-7.htm> adresinden alındı.
- Khan, M.A. (2003). *Islamic Economics and Finance: A Glossary*, 2nd Edition, London: Routledge Printing.
- Matsawali, M. S.; Abdullah M. F; Ping, Y. C.; Abidin, S. Y.; Zaini, M. M; & Ali, H. M. (2012). A study on takaful and conventional insurance preferences: the case of Brunei. *International Journal of Business and Social Science*, 3(22), 163-176.
- Maysami, R. C. & Kwon, W. J.. (1999). An analysis of Islamic takaful insurance – a cooperative insurance mechanism. *Journal of Insurance Regulation*, 18(1), 109–132.
- Öner, M. H. (2018). İslam ekonomisinde sosyal güvenlik kavramı: Tekâfül sigorta sistemi örneği. *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 9(17), 72-80.
- Özüdoğru, H. (2017). Türkiye sigortacılık sektörünün değerlendirilmesi. *Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi (Bafad)*, 4(1), 38-47.
- Pasha, A. T. & Hussain, M. M. (2013). Takaful business models: A review, a comparison. *Business Management Dynamics*, 3(4), 24-32.
- Patel, S. (2004). Takaful and poverty alleviation. *European Economic Review*, 48(5), 1-21.
- Piterskaya, L. Y.; Tlisheva, N. A. & Piterskaya, A. V. (2018), “Uniform subsidy” and new trends in financing of agricultural insurance in Russian Federation, *Review of Business and Economics Studies*, 6 (1), 83-92.
- Redzuan, H.; Rahman, Z. A. & Aidid, S. S. S. H.. (2009). Economic determinants of family takaful consumption: Evidence from Malaysia. *International Review of Business Research Papers*, 5(5), 193-211.

- Saad, N. M. (2012). An analysis on the efficiency of takaful and insurance companies in Malaysia: A non-parametric approach. *Review of Integrative Business and Economics Research*, 1(1), 33-56.
- Salman, S. A. (2014). Contemporary issues in takaful (Islamic insurance), *Asian Social Science*, 10 (22), 210-216.
- Sümer, G. & Polat, Y. (2016). Dünyada tarım sigortaları uygulamaları ve tarsim, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 236-263.
- Swartz, N. P. & Coetzer, P. (2010). Takaful: An Islamic Insurance Instrument. *Journal of Development and Agricultural Economics*, 2 (10), 333-339.
- Tanrıöven, C. & Gürbüzler, I. (2015). Dünyada mikro sigorta uygulamalarının karşılaştırılması ve Türkiye'de uygulanabilirliği, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 17 (2), 97-121.
- Tarım Sigortaları Havuzu. (15.04.2019). <https://web.tarsim.gov.tr> adresinden alındı.
- TARSİM 2019 Sunumu. (28.04.2019). [file:///C:/Users/Supervisor/Downloads/sunum_2019_kapsam%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Supervisor/Downloads/sunum_2019_kapsam%20(3).pdf) adresinden alındı.
- Taşdelen, E. & Özüdoğru, H. (2017). Kooperatif sigortacılığının sigorta sektöründeki yeri, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 52 (1), 102-112.
- Thomson Reuters Islamic Finance Development Report 2018. (20.04.2019) <https://ceif.iba.edu.pk/pdf/Reuters-Islamic-finance-development-report2018.pdf> adresinden alındı.
- Tolefat, A. K. & Asutay, M. (2013). *Takaful Investment Portfolios: A Study of Composition of Takaful Funds in the GCC and Malaysia*, Singapore: John Wiley&Sons.
- Türk Dil Kurumu Sözlük. (14.04.2019). <http://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Türkiye İstatistik Kurumu Temel İstatistikler. (03.03.2019). <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> adresinden alındı.
- Türkiye Katılım Bankaları Birliği Faizsiz Finans Sözlüğü. (12.04.2019). <http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/Faizsiz-Finans-Sozlugu-revised.pdf> adresinden alındı.
- Türkiye Katılım Bankaları Birliği. (12.04.2019). <http://www.tkbb.org.tr/> adresinden alındı.
- Türkiye Sigortalar Birliği. (27.03.2019). <https://www.tsb.org.tr> adresinden alındı.
- Ünlü, U. (2018). Tekafül sigortası kapsamında sigortalılarca ödenen primlerin iadesi. *Mali Çözüm Dergisi*, 28(150), 149-155.
- Wahab, A. R. A.; Lewis, M. K. & Hassan, M. K. (2007). Islamic takaful: business models, shariah concerns, and proposed solutions, *Thunderbird International Business Review*, 49 (3), 371-396.
- Yakob, R.; Yusop, Z.; Radam, A. & Ismail, N. (2015). The relative efficiency of investment management of life insurers and takaful operators. *Investment Management and Financial Innovations*, 12(1), 78-89.

- Yavuz, Y. Ş. (2001). “Kader”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. İstanbul:Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi.
- Yazır, M. H. (1971). *Hak Dini Kur’an Dili*. İstanbul: Eser Kitabevi.
- Yıldırım, İ. (2014). Tekafül (İslami) sigortacılık sisteminin dünyadaki gelişimi ve Türkiye’de uygulanabilirliği, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 49-58.
- Yıldırım (Ed.). İslami Sigortacılık (Tekâfül): Yöneticilerin Perspektifinden Türkiye Uygulaması. 17-29. Sakarya: Pazıl Reklam Danışmanlık Matbaa ve Organizasyon Ltd. Şti.
- Yılmaz, S. (2006). Hak dini Kur’an dili’nde kader inancı ve insan hayatındaki Yeri. *D.E.Ü İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23, 145-163.

TEKAFUL INSURANCE AND A MODEL PROPOSAL IN AGRICULTURAL PRODUCTION

Sabri Burak ARZOVA*
Bertaç Şakir ŞAHİN**

The Islamic interest-free financing system which gained institutional identity with Islamic banks has its infrastructure from religious sources. The interest-free financing system questioned the insurance activities in terms of religion, and as a result of the harmonization of traditional insurance activities with the principles of the Islamic religion, the system of takaful emerged. Consequently, traditional insurance activities were made in accordance with the orders and prohibitions of Islam. The Islamic Financial Institutions Accounting and Auditing Organization (AAOIFI), which works to standardize and to implement the interest-free financing activities effectively throughout the world, defined takaful: “agreements on the compensation of damages arising from the realization of these risks by persons exposed to certain risks”. Takaful means solidarity and protection in Arabic (Hammad, 1996: 348, Aslan, 2015: 97). Participation Banks Association of Turkey defined the takaful insurance as follows: “*An insurance system that allows participants to pay contributions in one aspect of the management of the organizing company, in one aspect of donation and in the other side of the partnership capital, and to help each other with mutual aid and solidarity against risks*”. In the process of takaful insurance, the participants pay a fee, which is called as donation or participation share, in installments or at one time to the takaful insurance company. This amount is used to compensate the participants for the damages to be incurred in accordance with the subject matter insurance during the contract period and is also evaluated by interest free financing instruments (Khan, 2003: 177). In practice, the products that will be subject to takaful insurance are divided into two groups: general insurance and family insurance. Family insurance is long-term contracts that can be concluded on issues such as health, investment planning, education and life insurance. General insurance is short term contracts used against losses that may occur in actual assets (Salman, 2014; AlNemer, 2013). Agricultural production, which is the subject of the study, can also be subject to general takaful insurance contract. Family and

* Marmara University, Department of Business Administration, E-mail:burakarzova@marmara.edu.tr

** Yıldız Teknik University, Department of Business Administration, E-mail:bertacsa@yildiz.edu.tr

general takaful insurance services are provided to the participants through three types of contract models: Mudarabah, agency and hybrid model. In mudarabah model, a partnership relationship is established between the participant and the takaful insurance company called entrepreneur or operator. After the losses of the participants are deducted from the takaful fund, the remaining price is operated and the resulting income is shared between the participant and the operator. The agency method is an agency contract. In this contract, the antitrust insurance operator is in the status of the attorney of the participant. The operator who manages the mutual fund created on behalf of the participants receives only the attorney fee for this service. In the mixed model, the antitrust insurance operator receives a share from the resulting profit in addition to the agency fee provided by the antitrust fund management (Wahab, Lewis & Hassan, 2007).

One of the areas which the takaful insurance method will be applied is agricultural production. The agricultural production is different than other production activities since the main factors of production are living assets and it is directly affected by external factors such as climate and natural resources. Thus, it necessitates a different method of financing. Takaful insurance can be used effectively in agricultural activities as it is an appropriate method for agricultural production and agricultural cooperatives in terms of its method and philosophy. The main purpose of this study is to reveal the suitability of takaful method for agricultural production and create a suitable takaful model for agricultural production. In this study, the concept of takaful method is defined on the basis of literature and definitions of interest-free financing institutions. Then, the religious reasons of takaful method are revealed based on religious sources and early Islamic age practices. Following the conceptual explanations, the application of takaful is examined and takaful method is classified according to subject matter and contract types. Subsequently, the matter is examined in terms of legal and application dimensions in Turkey. After revealing the differences between takaful insurance and traditional insurance, the suitability of the takaful method to agricultural production is examined and a suitable takaful model for agricultural production is developed based on the TARSIM model which is government supported agricultural insurance pool.

In the literature, the relationship between the takaful method and agricultural production was examined with the concept of microfinance and the reasons that push farmers to the takaful method (Aziz, Aziz, Aris and Aziz, 2015; Ismail, Othman, Yousop, Din, Bakar, Noh and Shafi, 2013). Other studies on takaful focused on the efficiency and recognition of this method. Takaful method was not examined in the literature within the scope of agricultural insurance and income insurance. This study will fulfill this shortage in the literature. In this study, takaful insurance is examined conceptually and the relationship between agricultural production and the takaful method is examined based on literature and world practices. Then, the takaful insurance is examined from the perspective of the agricultural insurance pool and an agricultural takaful pool model is set based on TARSIM. Finally, takaful is examined in terms of income insurance application.

Takaful insurance can be used effectively in agricultural activities as it is an appropriate method for agricultural production and agricultural cooperatives in terms of its method and philosophy. Agricultural production may be damaged if the material losses that the producer will suffer due to external factors are not prevented. The fact that agricultural enterprises are not financially strong and most of them consist of family enterprises can increase the risks related to the production process. For this

reason, it is important to use takaful insurance as well as traditional insurance and cooperative insurance method in agricultural production. Family takaful insurance can be provided indirectly to small-scale family businesses by providing assurance to producers and their families, while general takaful insurance can directly support agricultural production. Takaful insurance used in Lebanon to cover the health expenditures of agricultural producers by a pool based on producers' participation (Patel, 2004). In the study, agricultural takaful pool model is developed based on Lebanese example and TARSIM model which is a government supported insurance pool gathering all the agricultural producers. With this model all the producers are brought together under single roof. The participation fee paid by the producers is accumulated in the pool. The losses related to agricultural production can be compensated from this pool. The amount accumulated in this pool to which the government also provides premium support is invested in interest-free financing instruments. The profit which arises from the assessment of the amount in the pool, is shared with the producer at the end of the contract period. An agricultural cooperative pool can be implemented with mudarabah, agency and hybrid models, or an agricultural cooperative can be a takaful operator. In addition, takaful insurance can be applied in a similar way to the income insurance model applied in the USA to protect producer's income (Coble, Heifner & Zuniga, 2000, s.433). Possible risks that agricultural producers will experience due to other interest-free financing instruments can also be prevented by takaful insurance.

Keywords: Interest Free Financing, Takaful, Agricultural Insurance